

בלמ"ס

33.0807 עיטורים, ציונים לשבח, אותות הערכה ואותות הוקרה

תוקף סעיפים 1 עד 58 מה-10 במאוס 2008

כללי

1. פקודה זו, באה להוסיף על האמור בחוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל, התש"ל-1970 (להלן: "החוק"), וכן על האמור בתקנות העיטורים בצבא ההגנה לישראל (ענידת עיטורים ואותות הערכה), התשל"ג-1973 (להלן: "התקנות") ובהפ"ע 3.0917.

עיטורים

2. החוק והתקנות קובעים שלושה סוגי עיטורים:

א. עיטור הגבורה.

ב. עיטור העוז.

ג. עיטור המופת.

3. העיטורים באים לציין מעשי גבורה, עוז ומופת של חיילים, של יחידות צבאיות מכיתה ומעלה או של קבוצות חיילים שפעלו כצוות במהלך שירותם.

א. את עיטור הגבורה רשאי להעניק שר הביטחון, בהמלצת הרמטכ"ל על מעשה גבורה עילאית שנעשה בעת לחימה מול פני האויב, תוך חירוף נפש.

ב. את עיטור העוז רשאי להעניק הרמטכ"ל על מעשה גבורה שנעשה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש.

ג. את עיטור המופת רשאי להעניק הרמטכ"ל על מעשה שנעשה באומץ לב, והוא ראוי לשמש כמופת.

4. העיטור יורכב מהחלקים שיפורטו להלן:

א. "פארה" - חלקו העיקרי של העיטור, עשוי מהמתכת שנקבעה לסוג העיטור.

ב. "תג" - סמל מוקטן של הפארה, עשוי מתכת.

ג. "סרט" - פיסת אריג בצבע המתחברת לבגד, ועליה נתלית הפארה.

ד. "אות" - אות בצבע זהה לצבע הסרט.

ציון לשבח

5. בשל מעשה או התנהגות שאין בהם כדי להעניק עיטור, ניתן לציין לשבח חייל שהצטיין ביחידתו או מחוצה לה, תוך גילוי כושר מנהיגות או יוזמה בפעילות מבצעית או בפעילות אחרת, וכן חייל שהצטיין ביחידתו במשמעת ובהתמדה, בהופעה, בהתנהגות טובה או בכל מעשה אחר הראוי לציון.

תוקף סעיפים 1 עד 58 מה-10 במאוס 2008

בלמ"ס

6. סמל הציון לשבח (להלן: "צל"ש") הוא בצורת חרב ועלי זית מוצלבים (בדומה לדרגת תא"ל). להלן פירוט סוגי הצל"שים וצורתם:

א. צל"ש הרמטכ"ל - שלושה סמלים.

ב. צל"ש מפקד בדרגת אלוף - שני סמלים.

ג. צל"ש מפקד אוגדה - סמל אחד.

ד. צל"ש מפקד חטיבה - ללא סמל.

7. ציון לשבח יכול להעניק אחד מהקצינים המפורטים להלן:

א. ראש המטה הכללי.

ב. ראש אגף במטה הכללי, מפקד פיקוד, מפקד זרוע, מפקד גיס.

ג. קצין חיל ראשי, מפקד אוגדה, מפקד חטיבה או מפקד מפקדה מקבילה.

8. בשל מעשה ראוי, כמפורט בסעיף 5 לעיל, שעשתה יחידה צבאית (מכיתה ומעלה או קבוצת חיילים שפעלו כצוות) או יחידה כאמור בסעיף 21 להלן (לרבות קבוצת עובדים מבין היחידה כאמור), ניתן לציין לשבח את היחידה.

9. יחידה צבאית תצוין לשבח על ידי מי שהוסמך לכך, לפי סעיף 7 לעיל, ובלבד שלא יהיה מפקדה הישיר של אותה היחידה. יחידה כאמור בסעיף 21 להלן תצוין לשבח על ידי ראש המטה הכללי.

אות הערכה מטעם הרמטכ"ל

10. אות הערכה מטעם הרמטכ"ל מפורט בהפ"ע 3.0917 וניתן בהתאם להחלטת ממשלה 589 (סט/35) מיום ה-26 באפריל 1981.

11. החלטת הרמטכ"ל להעניק אות הערכה תהא מבוססת על המלצת ועדת המטה הכללי (להלן: "הוועדה המטכ"לית") לעיטורים ולציונים לשבח.

12. אדם הסבור, כי פלוני ראוי לקבל אות הערכה רשאי לפנות לוועדה המטכ"לית. אולם, לא יפונה חייל אל הוועדה, אלא באישורו ובהמלצתו של המפקד הממונה עליו בדרגת אלוף.

13. החליט הרמטכ"ל להעניק את אות הערכה - יובא תוכן אות הערכה להערוותיהם של ראש אמ"ן, אמ"ן-רמ"ח ביטחון המידע ואמ"ן-רח"ט- דובר צה"ל, כדי שיחוו דעתם על פרסום המעשה שעבורו ניתן האות, ועל תוכן הדברים שיירשמו בתעודה שתימסר למקבל יחד עם האות.

14. אות הערכה יהיה מורכב מפארת מתכת מוכספת, התלויה על פיסת אריג בצבעי תכלת ולבן, המסמלים את דגל המדינה. לאות תצורף תעודה כתובה בעברית, המפרטת את המעשה, שבגינו זכה המקבל באות.

אותות הוקרה מטעם האלוף

15. להלן יפורטו הכללים להענקת אות הוקרה מטעם אלוף:

א. בהתאם להחלטת ממשלה 3116 (סט/52) מיום ה-27 בינואר 2005, מוסמך האלוף, כהגדרתו בסעיף 18 להלן, להעניק אות הוקרה ותעודה לאזרח, שעשה מעשה רב-חשיבות למען צה"ל או למען ביטחון המדינה.

בלמ"ס

בלמ"ס

ב. אות ההוקרה יוענק בשל מעשה או התנהגות שאין בהן כדי להעניק אות הערכה מטעם הרמטכ"ל, כביטוי סמלי של הוקרה על מעשה רב-חשיבות שעשה המקבל, במישרין או בעקיפין, לחיזוקו של צה"ל, ואשר יש בו כדי לקדם את ביטחון המדינה.

ג. את אות הוקרה יכול להעניק האלוף הרלוונטי לאזרח המדינה ולתושב הקבע שלה בשל מעשה או התנהגות, כאמור בסעיף משנה ב, שנעשו:

(1) בשטח מדינת ישראל - בשטחים שבאחריות צה"ל לביטחון הפנים; או

(2) באי"ש - מחוץ לשטחי היישובים היהודיים; או

(3) כסיוע לפעולת הצבא באירוע שהתקיים תחת פיקוד הצבא.

ד. לא יינתן אות הוקרה אלא לאחר שנתקבלה המלצת ועדה פיקודית, שהתמנתה לפי הוראות סעיף 17 להלן. הוועדה הפיקודית תבדוק עם ראש מחלקת המשמעת במשטרת ישראל, אם יש בכוונת משטרת ישראל להעניק לאותו אדם עיטור בגין המעשה שעליו מתבקשת הענקת אות ההוקרה.

ה. העלתה הבדיקה עם משטרת ישראל, כאמור בסעיף משנה ד לעיל, כי הן בכוונת משטרת ישראל והן בכוונת צה"ל להעניק לאזרח עיטור או אות הוקרה, יחליטו ראש אמ"ש וראש אגף משאבי האנוש במשטרת ישראל על הגורם שיעניק לאזרח את אות ההוקרה או את העיטור.

ו. מצאה הוועדה הפיקודית, כי המעשה המתואר בהמלצה ראוי להענקת אות הערכה על ידי הרמטכ"ל, תעביר את ההמלצה ליו"ר הוועדה המסכ"לית.

ז. החליט האלוף להעניק אות הוקרה, יודיע על כך לרמטכ"ל לפני הענקת האות.

ח. הוחלט להעניק אות הוקרה לתושב קבע שאיננו אזרח המדינה, תתואם הענקת האות, לאחר יידוע הרמטכ"ל, עם הזכאי לקבלו, כדי לקבל את הסכמתו או אישורים שנחוצים לו לשם קבלת האות ממדינתו.

ט. פרסום דבר הענקת אות ההוקרה יישקל, בהתאם לנסיבות ובהתחשב במי שהוענק לו אות ההוקרה.

י. הוראות סעיפים 26, ו-35 עד 37 להלן יחולו על הענקת אות הוקרה מטעם האלוף, בשינויים המחויבים.

מכתב הערכה

16. מפקד היחידה ראוי להביע הערכה לחייל או ליחידות משנה באמצעות מכתב הערכה שיימסר להם, על מעשה או על התנהגות הראויים להערכה, שאין בהם כדי להעניק עיטור או ציון לשבח.

המלצה על עיטורים וצל"שים והענקתם

17. הרמטכ"ל ימנה ועדה מסכ"לית לעיטורים ולציונים לשבח, ובראשה יכהן נשיא בית הדין הצבאי לערעורים. הוועדה תמליץ לפניו על הענקת עיטורים וציונים לשבח. נבצר מנשיא בית הדין הצבאי לערעורים להתמנות לתפקיד זה, ימנה הרמטכ"ל יו"ר לוועדה, לפי שיקול דעתו.

18. ראש אגף במטה הכללי, מפקד פיקוד, מפקד זרוע ומפקד גיס (להלן: "האלוף") ימנו, מדי פעם, ועדת ציונים לשבח (להלן: "הוועדה הפיקודית"), וזו תמליץ על הענקת עיטורים וציונים לשבח.

19. מפקד הסבור, כי אחד מהחיילים הכפופים לפיקודו ראוי לקבל עיטור או ציון לשבח על מעשה שעשה בעודו כפוף לפיקודו, לרבות ציון לשבח של יחידה - יעביר את המלצתו, תוך פירוט סיפור המעשה, ותוך ציון הסוג הביטחוני של הידיעות שבסיפור, בצינורות הפיקוד, לוועדה הפיקודית.

בלמ"ס

בלמ"ס

20. המלצה להעניק עיטור או ציון לשבח לחייל הנמנה עם יחידה שאינה כפופה פיקודית לאלוף, תועבר לוועדה הפיקודית של הפיקוד שבמרחבו חונה היחידה. העתק של המלצת הוועדה יועבר למפקד היחידה שבה מוצב החייל (אם המפקד הממליץ אינו מפקד היחידה שבה מוצב החייל), ולגבי ציונים לשבח של יחידה - למפקד היחידה הממונה עליה.

21. א. המלצה להעניק עיטור או ציון לשבח לשוטר משמר הגבול (מג"ב) על מעשה שעשה בעת מילוי תפקידו, בהיותו תחת הוראות הצבא (דהיינו - שוטר מג"ב המשרת באחת מיחידות איו"ש - יחידות תחת פיקוד צה"ל או לחלופין שוטר מג"ב הנוטל חלק בפעולות שהצבא תפסה בהם פיקוד, אף אם אינו משרת באיו"ש), בשיתוף פעולה עם הצבא או תוך כדי תיאום עמו - תועבר, באמצעות משרת ישראל-ראש אגף משאבי אנוש לוועדה הפיקודית או לוועדה המטכ"לית, לפי העניין, שתדון בה ותעביר את המלצתה לאלוף או לרמטכ"ל בהתאמה.

ב. המלצה להעניק ציון לשבח לעובד יחידת סמך של משרד הביטחון או של משרד ראש הממשלה, שתכלית פעילותה היא ביטחון המדינה ותושביה, או ליחידה כאמור, על מעשה שעשו בעת מילוי תפקידם, בהיותם תחת הוראות הצבא או בעת פעולה משותפת עם יחידה צבאית, תועבר, באמצעות ראש יחידת הסמך, לוועדה הפיקודית או לוועדה המטכ"לית, לפי העניין, שתדון בה ותעביר את המלצתה לאלוף או לרמטכ"ל בהתאמה.

22. מצאה הוועדה הפיקודית, כי המעשה המתואר בהמלצה להעניק עיטור או ציון לשבח לחייל הנמנה עם יחידה הכפופה פיקודית לאלוף מגיע כדי הענקת ציון לשבח על ידי האלוף, על ידי מפקד האוגדה, על ידי מפקד החטיבה או על ידי מפקד המפקדה המקבילה - תעביר את ההמלצה לאלוף שמינה אותה.

23. אלוף המאשר צל"ש ידווח לרמטכ"ל, לפני הענקת הצל"ש.

24. מצאה הוועדה הפיקודית, כי המעשה המתואר בהמלצה להעניק עיטור או ציון לשבח לחייל הנמנה עם יחידה שאינה כפופה לאלוף מגיע, כדי הענקת ציון לשבח על ידי האלוף, על ידי מפקד האוגדה או מקביל לו או על ידי מפקד חטיבה או מקביל לו - תעביר את ההמלצה, לפי העניין.

25. מצאה הוועדה הפיקודית, כי המעשה המתואר בהמלצה ראוי להענקת עיטור או ציון לשבח על ידי הרמטכ"ל, תעביר את ההמלצה ליו"ר הוועדה המטכ"לית. הוועדה המטכ"לית תדון רק בעניינים שהעבירה אליה הוועדה הפיקודית שדנה ומצאה, כי ראוי שיינתן עיטור או ציון לשבח על ידי הרמטכ"ל. אך בענייני עיטור או ציון לשבח לשוטר מג"ב או לעובד או ליחידת סמך, כאמור בסעיפים 20-21 לעיל, תדון גם אם לא נערך דיון קודם בוועדה פיקודית. מצאה הוועדה המטכ"לית, כי המעשה המתואר בהמלצה, יש בו כדי להעניק ציון לשבח על ידי אלוף - תעביר את ההמלצה לאלוף המתאים.

26. הוועדה המטכ"לית והוועדה הפיקודית יבדקו את ההמלצות וישמעו עדויות, בהתאם לשיקול דעתן.

27. המלצות הוועדה המטכ"לית יועברו לרמטכ"ל, על ידי יו"ר הוועדה המטכ"לית.

28. החליט הרמטכ"ל, כי יש להעניק לחייל או לחייל משמר הגבול את עיטור הגבורה, יעביר את החומר עם המלצתו לשר הביטחון. בשאר המקרים יחליט הרמטכ"ל אם להעניק עיטור או ציון לשבח.

29. החלטת שר הביטחון או הרמטכ"ל תובא לידיעת הוועדה המטכ"לית.

בלמ"ס

בלמ"ס

30. מזכיר הוועדה המטכ"לית או מזכיר הוועדה הפיקודית, לפי העניין, יודיעו בכתב למפקדה שהגישה את ההמלצה על הענקת העיטור או הציון לשבח, ויעבירו להם העתק של התעודה ואת הנחיות אמ"ן-חטיבת דובר צה"ל בקשר לפרסום.

הודעה פרסום, דיווח ורישום

31. את נוסח תעודת העיטור או הציון לשבח תקבע הוועדה המטכ"לית או הוועדה הפיקודית.
32. אומצו המלצות הוועדות על ידי הרשות המוסמכת, יועברו ההמלצות לאמ"ן-רמ"ח ביטחון המידע ולאמ"ן-רח"ט דובר צה"ל להערותיהם. אמ"ן-רח"ט דובר צה"ל יורה וינחה בכל הקשור לפרסום סיפור המעשה בגינו יוענק העיטור או הציון לשבח. החומר יוחזר למזכירי הוועדות.
33. העתק של תעודת העיטור או הציון לשבח יועבר בדואר רשום, מייד לאחר מסירתם לידי החייל או היחידה, לפי העניין, לגורמים המפורטים להלן (למעט מקרים שבהם יוגבל הדבר על ידי אמ"ן-רמ"ח ביטחון המידע):

- א. קצין החינוך והנוער הראשי.
 - ב. אמ"ן-חטיבת תוה"ד-מחלקת ההיסטוריה.
 - ג. אמ"ש-מחלקת הפרט-ענף המשטר והמשמעת.
 - ד. מקשל"ר-מדור בקרת המידע.
 - ה. משרד הביטחון-אגף השיקום-היחידה להנצחת החייל.
 - ו. אמ"ש-מחלקת הסגל (לגבי קצינים ונגדים).
 - ז. מנה"ק-מדור התיקיות (לגבי חוגרים בשירות חובה ובשירות המילואים).
 - ח. משרד הביטחון-יחידת המוזיאונים (יועבר העתק חתום).
 - ט. משרד הביטחון-ארכיון צה"ל (יועבר עותק חתום).
34. הזנת הענקת עיטור או ציון לשבח של חייל תבוצע על ידי אמ"ש-מחלקת הפרט-ענף המשטר והמשמעת ותירשם בגיליון ההתנהגות (טופס 201) של החייל ובתעודת ההערכה למשתחרר (טופס 807), אלא אם הורו אמ"ן-רמ"ח ביטחון המידע ואמ"ן-רח"ט דובר צה"ל אחרת.

הענקת עיטור או צל"ש למי שאינו בחיים

35. אם החייל שעל מעשהו או על מעשה יחידתו הוענק לו או ליחידתו עיטור או ציון לשבח, אינו בחיים בשעת הענקת העיטור או את הציון לשבח - ימסור הגורם המוסמך את העיטור או את הציון לשבח, כאמור בסעיפים 3 ו-7 לעיל, לשאר בשרו.

36. "שאר בשר" בסעיף 35 לעיל - משמעו כמפורט בפ"מ 38.0103, וכאמור בסעיף 6 (ב) לחוק.

37. היו שארי בשר אחדים באותה דרגת קרבה, יימסר העיטור או הציון לשבח למבוגר שביניהם.

38. המוסמך להעניק את העיטור או לציין לשבח, רשאי להורות, לגבי מקרה מסוים, על מסירת העיטור או תעודת הציון לשבח למשמורת לאדם, שלא לפי הסדר הקבוע בסעיפים 36 ו-37 לעיל, או למי שאינו שאר בשרו של החייל.

טקסים

בלמ"ס

בלמ"ס

39. נוהל הטקסים מפורט בספר "נוהג וטקס בצה"ל" שהפיק אמ"ש-מחלקת הפרט.

הוראות נוספות בנוגע להענקת אות הערכה מטעם הרמטכ"ל

40. בישראל יעניק הרמטכ"ל אות הערכה, ואילו בחו"ל, לאחר אישור הרמטכ"ל - יעניקו הנספח הצבאי של צה"ל באותה מדינה או במדינה סמוכה.

41. בטקס ההענקה ישתתפו מקבל אות ההערכה, בני משפחתו ואנשים שיקבע הרמטכ"ל לשם כך.

42. במדינה שאין בה נספח צה"ל, והענקת האות על ידי נספח צה"ל במדינה סמוכה איננה מעשית, יעניק את האות ראש הנציגות הישראלית באותה מדינה או במדינה סמוכה.

43. במקרים חריגים, כשלא ניתן להעניק את האות באף לא אחת מן האפשרויות המפורטות לעיל, יחליט הרמטכ"ל כיצד יוענק האות.

44. לא היה בחיים מי שנקבע כזכאי לאות, יוענק האות לשאר בשרו, כמשמעו של מונח זה בסעיף 36 לעיל.

הוראות נוספות בנוגע להענקת אות הוקרה מטעם האלוף

45. יפורטו להלן התנאים להענקת אות הוקרה מטעם האלוף:

א. אות הוקרה מטעם האלוף יוענק על ידי האלוף שהחליט על הענקתו.

ב. בטקס ההענקה ישתתפו מקבל אות ההוקרה, בני משפחתו ואנשים נוספים שיקבע האלוף.

ג. לא היה בחיים מי שנקבע כזכאי לאות, יוענק האות לשאר בשרו, כמשמעו של מונח זה בסעיף 36.

אופן ענידת עיטורים וצל"שים

עיטורים

46. את העיטור, על כל חלקיו, ואת תג העיטור, מותר לענוד על חולצת המדים או על חולצה אזרחית.

47. הפארה עם הסרט יענודו מעל למרכז הכיס השמאלי של החולצה; אות העיטור יענוד כמפורט בסעיפים 51 עד 52 ו-57 להלן.

48. מי שהוענק לו עיטור, רשאי לענוד את אות העיטור או את תג העיטור בכל עת, אך אינו רשאי לענוד את העיטור, על כל חלקיו, אלא בנסיבות המפורטות להלן:

א. ביום העצמאות.

ב. ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.

ג. באירועים ממלכתיים, במצעדים ובמפגנים צבאיים.

ד. בכל אירוע אחר שקבע שר הביטחון.

צל"שים

49. אם הוענק הצל"ש על מעשה שנעשה במערכה מסוימת, יענוד סמל הצל"ש במרכזו של אות המערכה שבמהלכה נעשה המעשה.

50. בעל צל"ש שלא ניתן במערכה, יענוד את הסמל במרכזו של אות מיוחד (כדוגמת אותות המערכה, אך בצבע זית), המיוצר למטרה זו.

בלמ"ס

בלמ"ס

סדר ענידת האותות

51. סדר הענידה והדירוג של העיטורים והצל"שים יהיה כמפורט להלן:

- א. אותות בדירוג יורד - אותות עיטורים, אותות צל"שים ואותות מערכה.
- ב. עיטורים בדירוג יורד - עיטור הגבורה, עיטור העוז, עיטור המופת.
- ג. צל"שים בדירוג יורד - צל"ש הרמטכ"ל, צל"ש אלוף, צל"ש מפקד אוגדה וצל"ש מח"ט.

52. אופן ענידת האותות מפורט בנספח להק"א 33-05-01.

דין מי שהוענק לו אותו עיטור פעם נוספת

53. מי שהוענק לו עיטור וביצע מעשה, שעליו הוא ראוי לאותו עיטור פעם נוספת, מותר להעניק לו על מעשה כזה תג לעיטור, אך לא יוענק לו אותו עיטור פעם נוספת.
54. דין תג כדין עיטור, וכל ההוראות בדבר העיטורים, למעט אופן ענידתם, יחולו גם על התג.
55. מי שהוענק לו אות העיטור פעמיים, יענוד את תג האות על האות.
56. מי שצוין לשבח ואותו המעשה הומר לו לעיטור, תישאר תעודת הציון לשבח למשמורת בידי או בידי שאר בשרו, לפי המקרה.

אות הערכה מטעם הרמטכ"ל ואות הוקרה מטעם האלוף

57. אות ההערכה ייענד מעל הדש השמאלי של חולצת המדים או על חולצה אזרחית.

58. אות הוקרה מטעם האלוף ייענד על חולצה אזרחית בלבד.

בלמ"ס